

Na szlaku „Dolina Szyszyny” w Biedrzychowicach.

Scenariusz: Agnieszka Lechicka, Złotnik 19 a, 68-200 Żary, Szkoła Podstawowa w Złotniku, 68-200 Żary, aga-70-70@o2.pl

Grupa wiekowa:
klasy IV - VI

1. **Przedmiot:** zajęcia pozalekcyjne (koło młodych przyrodników lub koło turystyczne).
2. **Cele ogólne:**
 - **Poznawczy:**
 - przedstawienie łączności pomiędzy przyrodą a życiem człowieka,
 - ukazanie form ochrony przyrody występujących na terenie gminy;
 - **Wychowawczy:**
 - szacunek dla otaczającej ucznia przyrody,
 - rozwijanie postaw ekologicznych;
 - **Praktyczny:**
 - korzystanie ze źródeł informacji,
 - umiejętne zastosowanie wiedzy poznanej na lekcjach w szkole podczas zajęć przyrody i historii;
3. **Cele szczegółowe:**

Uczeń:

 - właściwie zachować się na terenie leśnym (poruszać się posługując symbolami szlaku turystycznego, przestrzegając zasad opracowanych przez siebie w „Poradniku leśnego wędrowniczka”),
 - przedstawić warunki naturalne sprzyjające osadnictwu ludności na terenie Doliny Szyszyny,
 - wyjaśnić na czym polegają formy ochrony przyrody w Polsce,
 - dokonać pomiaru wybranego drzewa i wyjaśnić, który z obiektów znajdujących się na trasie można uznać za pomnikowy,
 - opowiedzieć w jaki sposób oznakowane są pomniki przyrody a w jaki sposób zabytki architektury,
 - rozpoznawać gatunki drzew za pomocą liści i nasion,
 - opisać wybranego przez siebie ptaka związanego z Doliną Szyszyny,
 - wytłumaczyć jakie jest znaczenie Polskiej Czerwonej Księgi dla miłośników natury,
 - uzasadnić celowość ochrony świata roślin i zwierząt,
 - przedstawić walory turystyczno - krajoznawcze „Doliny Szyszyny” w Biedrzychowicach;
4. **Odniesienie do podstawy programowej**
 - **Treści:** Krajobraz najbliższej okolicy- obserwacje i opisy:
 - składniki krajobrazu naturalnego,
 - sposoby zagospodarowania obszaru,
 - ludzie i kultura,
 - zależność życia ludzi od czynników przyrodniczych i poza przyrodniczych;
5. **Osiągnięcia:**
 - Dostrzeganie walorów przyrodniczych najbliższego regionu, znajomość prawnie chronionych obiektów i obszarów przyrodniczych. Rozpoznawanie – z wykorzystaniem atlasów i prostych kluczy - pospolitych gatunków roślin i zwierząt.
 - Dostrzeganie zależności między czynnikami środowiska przyrodniczego i kulturowego.
6. **Czas trwania zajęć:** 3-4 godz.
7. **Kluczowe pojęcia:**
 - archeologia,
 - pomnik przyrody,
 - park narodowy,
 - park krajobrazowy,
 - ochrona gatunkowa,
 - morfologia liścia,
 - meander,
 - pierśnica drzewa

8. **Kontrola i ocena wyników:** dzieci będą kontrolowane bezpośrednio podczas wycieczki, ich ocena pracy nastąpi po zakończeniu trasy, podczas odpoczynku w parku.
 9. **Urządzenia dydaktyczne niezbędne podczas wycieczki:** aparat fotograficzny lub kamera;
 10. **Przebieg zajęć**
- **FAZA WSTĘPNA:**
 - a) **Czynności uczniów**
 - **Docelowe:** Przypomnienie zasad obowiązujących podczas wycieczki edukacyjnej. Podział uczestników na grupy.
 - **Pośredniczące zadania:** uczniowie przypominają opracowany przez siebie kodeks zachowania się w lesie w „Poradniku leśnego wędrowniczka”, głośne odczytanie zasad i złożenie podpisu przez uczestników na stronie poradnika
 - b) **Czynności nauczyciela**
 - Prosi o przypomnienie zasad oraz o odczytanie.
 - Zadaje pytanie: „Czy wszyscy akceptują reguły pobytu w Dolinie Szyszyny?”
 - c) **Formy i metody:** pogadanka, dyskusja;
 - d) **Środki dydaktyczne:** zapisany na dużym arkuszu papieru opracowany przez dzieci „Poradnik leśnego wędrowniczka”.
 - **FAZA REALIZACYJNA:**
 - a) **Czynności uczniów**
 - **Docelowe:**

Przystanek I. „Grodzisko wczesno średniowieczne”
Ustalenie warunków naturalnych, które sprzyjały osadnictwu plemion łużyckich w dolinie rzeczki Szyszyny.

Przystanek II. „W cieniu wielkiego buka”
Oznakowanie pomników przyrody i porównanie ze znakami dotyczącymi zabytków architektury. Dokonanie pomiaru drzewa. Klasyfikowanie zebranych podczas wędrowki liści i nasion roślin występujących na ścieżce.

Przystanek III. „Czerwona księga Doliny Szyszyny”
Znaczenie ochrony środowiska. Bogactwo ptaków dowodem na czystość przyrody.

Przystanek IV. „W krainie żółtego kosadźca”
Turystyczne znaczenie szlaku. Promocja terenu gminy wśród mieszkańców.

Przystanek V. „Park Biedrzychowicki”
 - **Pośredniczące zadania:**

Przystanek I. „Grodzisko wczesno średniowieczne”
każda z grup analizuje możliwości obronne i gospodarcze poznawanego terenu. Prezentacja warunków, obronnych wzniesienia na którym znajduje się grodzisko, rola wody w obronie siedzib zamieszkania, możliwość hodowli, a także w późniejszym okresie możliwość wybudowania młyna na rzece.

Przystanek II. „W cieniu wielkiego buka”
Praca w grupach polegająca na poprawnym dokonaniu pomiaru pomnika, Porównanie wyników poszczególnych grup. Omówienie sposobów znakowania pomników przyrody i znaczenia takich obiektów. Obserwacja zebranych liści i nasion oraz ich dokładny opis morfologiczny z wykorzystaniem materiałów przygotowanych przed wyprawą.

Przystanek III. „Czerwona księga Doliny Szyszyny”
Przedstawienie form ochrony przyrody w Polsce. Wyjaśnienie na czym polega gatunkowa ochrona, jakie są różnice pomiędzy parkiem narodowym, krajobrazowym i rezerwatem. Opisanie wybranego ptaka związanego z doliną Szyszyny (osoby chętne, które wcześniej, w domu zebrały informacje dotyczące wybranego ptaka).

Przystanek IV. „W krainie żółtego kosadźca”
Omówienie walorów przyrodniczych Doliny Szyszyny w Biedrzychowicach. Opisanie sposobów znakowania szlaków turystycznych;

Przystanek V. „Park Biedrzychowicki”
Zaplanowanie wykonania folderu turystycznego Doliny Szyszyny;

b) Czynności nauczyciela

Przystanek I. „Grodzisko wczesno średniowieczne”

- Podkreśla niezwykły (górski) charakter nizinnej Szyszyny.
- Zwraca uwagę na liczne meandry leśnej rzeczki, które uwidaczniają jej niezwykłość.
- Prosi o głośne przedstawienie wyników obserwacji;
- Zadaje pytanie „Czy archeologia jest nauką współdziałającą z przyrodą? Uzasadnij swoją odpowiedź”.
- **Przystanek II.** „W cieniu wielkiego buka”
- Zadaje pytanie „Dlaczego tylko nieliczne drzewa mogą zostać uznane za pomnik przyrody?”
- Prosi o dokonanie pomiaru drzewa.
- Sprawdzenie wyników oraz dokładne omówienie sposobu poprawności dokonania pomiaru na wysokości pierśnicy drzewa.
- Zaproszenie do indywidualnej zabawy w odgadnięcie gatunków poszczególnych liści i nasion oraz na najpiękniejszy i najdokładniejszy opis wybranego przez ucznia zestawu. (ćwiczenia, warsztaty, rozmowa nauczająca).
- **Przystanek III.** „Czerwona księga Doliny Szyszyny”
- Zwraca uwagę na problem ochrony środowiska naturalnego.
- Inicjuje dyskusję na temat znaczenia form ochrony przyrody.
- Prosi o podanie w postaci wniosków różnic wynikających z różnorodności form ochrony przyrody.
- Prezentacja pracy domowej uczniów, (dyskusja, prezentacja).
- **Przystanek IV.** „W krainie żółtego kosadźca”
- Inicjuje dyskusję na temat turystycznych walorów ścieżki wzdłuż Szyszyny.
- Zadaje pytanie „Czy trasa jest bardziej interesująca w formie wyprawy pieszej czy rowerowej?”
- „Czy szlak jest dostatecznie oznakowany? (dyskusja).
- **Przystanek V.** „Park Biedrzychowicki”
- Ocenia pracę uczniów w poszczególnych grupach oraz pracę indywidualną.

c) **Formy i metody:** praca grupowa, burza mózgów; obserwacja, elementy wykładu, dyskusja;

d) Środki dydaktyczne:

Przystanek I

tablica na trasie

Przystanek II

Centymetr krawiecki, „Proste klucze do oznaczania pospolitych gatunków drzew i krzewów liściastych” (Stanisław Makara); „Zielnik. Drzewa i krzewy liściaste” wyd. Arkady.

Przystanek III

tablica na trasie, „Ptaki. Profesjonalny przewodnik dla początkujących obserwatorów” (Dariusz Graszka-Petrykowski) lornetki.

Przystanek IV

oznakowanie trasy, wydruk oznaczeń tras turystycznych:

<http://www.karkonosze.sitenet.pl/oznaczenia.php>.